

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

12 октомври 2023 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген — Член 54 — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 50 — Принцип *ne bis in idem* — Преценка с оглед на деянията, посочени в мотивите на присъдата — Преценка с оглед на деянията, които са били предмет на производството по разследване, но не са били включени в обвинителния акт — Понятието „същите деяния“

По дело C-726/21

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от *Županijski sud u Puli* (Окръжен съд Пула, Хърватия) с акт от 24 ноември 2021 г., постъпил в Съда на 30 ноември 2021 г., в рамките на наказателното производство срещу

GR,

HS,

IT,

при участието на:

Županijsko državno odvjetvo u Puli-Pola,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев, председател на състава, Т. von Danwitz, P. G. Xuereb (докладчик), А. Kumin и I. Ziemele, съдии,

генерален адвокат: N. Emiliou,

секретар: M. Longar, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 януари 2023 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за GR, от J. Grlić, odvjetnik, и B. Wiesinger, Rechtsanwalt,

* Език на производството: хърватски.

- за HS, от V. Drenški-Lasan, odvjetnica,
- за Županijsko državno odvjetništvo u Puli-Pola, от E. Putigna, odvjetnik,
- за хърватското правителство, от G. Vidović Mesarek, в качеството на представител,
- за австрийското правителство, от A. Posch, J. Schmoll и F. Zeder, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от H. Dockry, M. Mataija и M. Wasmeier, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 23 март 2023 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 54 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници (ОВ L 239, 2000 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 183), подписана в Шенген на 19 юни 1990 г. и влязла в сила на 26 март 1995 г. (наричана по-нататък „КПСШ“), както и на член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство срещу GR, HS и IT, които са обвинени в това, че в Хърватия са извършили, подбудили или помагали за извършването на деяния, квалифицирани като злоупотреба с доверие в търговските отношения.

Правна уредба

Правото на Съюза

КПСШ

- 3 КПСШ е сключена, за да се гарантира прилагането на Споразумението между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенно премахване на контрола по техните общи граници, подписано в Шенген на 14 юни 1985 г. (ОВ L 239, 2000 г., стр. 13; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 177).

- 4 Член 54 от КПСШ е включен в глава 3 от нея, озаглавена „Прилагане на принципа *ne bis in idem*“. Този член предвижда:

„Лице, което е [с]ъдено в една договаряща страна [и наказателното производство срещу него окончателно е приключило], не може да бъде преследвано за същите деяния в друга договаряща страна, при условие че[,] когато лицето е осъдено, санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение, или не може да се изпълни по силата на законите в договарящата страна, в която е произнесена“.

- 5 Съгласно член 57, параграфи 1 и 2 от КПСШ:

„1. Когато едно лице е [обвинено] за престъпление в една договаряща страна и компетентните органи на тази договаряща страна имат основание да считат, че обвинението се отнася за същите деяния като тези, за които има окончателна присъда в друга договаряща страна, ако сметат за необходимо, тези органи изискват съответните сведения от компетентните органи на договарящата страна, на чиято територия е произнесена присъдата.

2. Изискваната информация се предава своевременно и се взема под внимание в хода на делото“.

Хърватското право

- 6 Член 31, параграф 2 от Ustav Republike Hrvatske (Конституция на Република Хърватия) гласи следното:

„Никой не може отново да бъде съден или наказван в наказателно производство за престъпление, за което вече е бил окончателно оправдан или осъден в съответствие със закона“.

- 7 Член 246, параграфи 1 и 2 от Kazneni zakon (Наказателен кодекс), в редакцията му, приложима към фактите по главното производство, въздига злоупотребата с доверие в търговските отношения в престъпление против стопанството.

- 8 Член 12, параграф 1 от Zakon o kaznenom postupku (Наказателно-процесуален кодекс) предвижда:

„Никой не може повторно да бъде подложен на наказателно преследване за деяние, за което вече е бил съден и относно което е постановена влязла в сила съдебна присъда“.

Австрийското право

- 9 Член 190 от Strafprozessordnung (Наказателно-процесуален кодекс, наричан по-нататък „австрийският наказателно-процесуален кодекс“) предвижда:

„Прокуратурата не започва наказателно преследване и прекратява започнатото разследване, когато:

1. деянието, до което се отнася разследването, не подлежи на наказване по съдебен ред или са налице правни основания, поради които по-нататъшното наказателно преследване на лицето е недопустимо, или

2. няма фактическо основание за по-нататъшното наказателно преследване на лицето“.

10 Член 193, параграф 2 от австрийския наказателно-процесуален кодекс гласи:

„Прокуратурата може да продължи разследване, прекратено съгласно член 190 или член 191, при условие че наказателното преследване не е погасено по давност и:

1. лицето не е разпитвано във връзка с това престъпление (членове 164 и 165) и спрямо него не е упражнявана никаква принуда, или

2. са възникнали или станали известни нови факти или доказателства, които сами по себе си или заедно с други резултати от производството могат да бъдат подходящо основание за осъждане на лицето или за предприемане на действия съгласно раздел 11“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

11 Към момента на настъпване на фактите в главното производство GR е член на управителния съвет на Skiper Hoteli d.o.o. и на Interco Umag d.o.o., Umag (наричано по-нататък „Interco“), впоследствие INTER Consulting d.o.o. Тя е и съдружник в Rezidencija Skiper d.o.o. и притежава дружествени дялове в Alterius d.o.o. HS пък е председател на управителния съвет на Interco и също притежава дружествени дялове в Alterius, а дейността на IT е да оценява стойността на недвижими имоти.

12 На 28 септември 2015 г. Županijsko državno odvjetništvo u Puli (Окръжна прокуратура Пула, Хърватия) (наричана по-нататък „прокуратурата в Пула“) внася обвинителен акт срещу GR, HS, IT и Interco (наричан по-нататък „хърватският обвинителен акт“). С този акт, от една страна, на GR и Interco е повдигнато обвинение в извършване на престъплението злоупотреба с доверие в търговските отношения по смисъла на член 246, параграфи 1 и 2 от хърватския наказателен кодекс, в редакцията му, приложима към фактите по главното производство, и от друга, на HS и IT е повдигнато обвинение съответно като подбудител и помагач за извършването на това престъпление.

13 Видно от хърватския обвинителен акт, както е възпроизведен в акта за преюдициално запитване, между декември 2004 г. и юни 2006 г. GR и HS са действали с цел Interco да закупи недвижими имоти, находящи се на няколко съседни парцела в община Савудрия (Хърватия) — мястото, на което Skiper Hoteli възнамерява да осъществи проект за строеж на обект за туристическо настаняване. Впоследствие същите лица правят така, че Skiper Hoteli да закупи тези недвижими имоти на цена, значително по-висока от пазарната, с цел Interco да извлече неоснователна облага за сметка на Skiper Hoteli.

14 Освен това в хърватския обвинителен акт се посочва, че между ноември 2004 г. и ноември 2005 г. GR и HS действат и с цел GR и други представлявани от нея дружества да продадат на Skiper Hoteli на цена, значително по-висока от реалната стойност, дружествените дялове, които GR и другите посочени дружества са имали в Alterius, като първоначално внесените в последното дружество активи се състоят от недвижими имоти на съседни парцели, намиращи се на територията на община Савудрия. За тази цел GR и HS, посредством Rezidencija Skiper и в съучастие с IT, правят оценка, в която се надценява стойността на съответните недвижими имоти.

- 15 Повдигнатите в хърватския обвинителен акт обвинения са потвърдени с присъда от 5 май 2016 г. на наказателния състав на запитващата юрисдикция, Županijski sud u Puli (Окръжен съд Пула, Хърватия).
- 16 Във връзка с наказателно производство, образувано в Австрия за същите деяния, запитващата юрисдикция посочва, че австрийските наказателни органи действително са образували производство срещу двама бивши членове на съвета на директорите на Нуро Alpe-Adria-Bank International AG (наричана по-нататък „Нуро Alpe Adria Bank“) — установена в Австрия банкова институция, както и срещу GR и HS в качеството им на съучастници на двамата бивши членове на съвета на директорите. Съгласно обвинителния акт, съставен от Staatsanwaltschaft Klagenfurt (Прокуратура в Клагенфурт, Австрия), внесен в Landesgericht Klagenfurt (Областен съд Клагенфурт, Австрия) на 9 януари 2015 г. (наричан по-нататък „австрийският обвинителен акт“), бившите членове на съвета на директорите са обвинени в злоупотреба с доверие по смисъла на Strafrechtsgesetzbuch (Наказателен кодекс) за това, че между септември 2002 г. и юли 2005 г. са одобрили отпускането на кредити на Rezidencija Skiper и на Skiper Hoteli в общ размер от поне 105 милиона евро, като нито са спазвали изискванията във връзка с внасянето на собствени средства в подходящ размер и контрол върху използването на средствата, нито са взели предвид, от една страна, липсата на документация относно конкретното осъществяване на проектите, обосноваваща отпускането на кредитите, и от друга, липсата на достатъчно инструменти за гарантиране на плащането, както и недостатъчния капацитет за изплащане на кредита на съответните дружества. Освен това GR и HS са обвинени в това, че като са поискали посочените кредити, са подтикнали съответните бивши членове на съвета на директорите да извършат престъплението, за което е повдигнато обвинение, или са помогнали за извършването му.
- 17 Освен това по искане на HS прокуратурата в Клагенфурт потвърждава с писмо от 16 юли 2015 г., адресирано до адвокатите му, че що се отнася до производството срещу GR и HS, австрийският обвинителен акт обхваща и продажбата на недвижими имоти на Skiper Hoteli посредством Alterius на прекалено висока цена, както и съмнителното заплащане на разходи по управлението на проекта.
- 18 С присъда на Landesgericht Klagenfurt (Областен съд Клагенфурт), постановена на 3 ноември 2016 г. (наричана по-нататък „влязлата в сила австрийска присъда“), двамата бивши членове на съвета на директорите на Нуро Alpe Adria Bank са признати за виновни за част от деянията, в които са обвинени, и са осъдени за това, че са одобрили един от отпуснатите на Skiper Hoteli кредити, а именно кредит в размер от над 70 милиона евро (наричан по-нататък „спорният кредит“). За сметка на това GR и HS са оправдани по обвинението, че съответно са подбудили или подпомогнали извършването на престъпленията, в които са обвинени бившите членове на съвета на директорите на Нуро Alpe Adria Bank. Тази присъда влиза в сила, след като на 4 март 2019 г. е отхвърлена подадената срещу нея жалба пред Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия).
- 19 Освен това запитващата юрисдикция посочва, че през 2014 г. прокуратурата в Пула, сезирана и с други престъпления във връзка с Нуро Alpe Adria Bank, многократно е искала от прокуратурата в Клагенфурт да провери дали е образувала в Австрия наказателно производство, паралелно с образуваното в Хърватия. С оглед на представените от прокуратурата в Клагенфурт данни, които по същество са идентични с изложените впоследствие в заключителната част на австрийския обвинителен акт, прокуратурата в Пула счита, че фактите, разгледани от прокуратурата в Клагенфурт и Landesgericht Klagenfurt (Областен съд Клагенфурт), не са релевантни от правна гледна точка за целите

на квалифицирането на престъплението, за което е образувано наказателното производство, във връзка с което е отправено преюдициалното запитване, не са свързани с деянията, описани в хърватския обвинителен акт, и поради това не следва да се приема, че по тях вече е постановена присъда.

- 20 Запитващата юрисдикция уточнява, че съгласно хърватската съдебна практика само деянията, посочени в заключителната част на процесуалните актове, каквито са актовете за привличане на обвиняем, актовете за прекратяване на производството, обвинителните актове и присъдите, се считат за окончателно установени. Следователно при прилагането на принципа *ne bis in idem* се съпоставят само деянията, посочени в заключителната част на тези процесуални актове.
- 21 В този контекст запитващата юрисдикция счита, че що се отнася до GR и HS, би могло да съществува „неразривна материална, пространствена и времева връзка“ между, от една страна, деянията, посочени в заключителната част на хърватския обвинителен акт, и от друга, деянията, посочени в заключителната част на австрийския обвинителен акт, тези, посочени в диспозитива и в мотивите на влязлата в сила австрийска присъда, както и тези, за които прокуратурата в Клагенфурт провежда разследване по-специално по отношение на GR и HS, и които впоследствие не са включени в австрийския обвинителен акт.
- 22 Най-напред, що се отнася до наличието на идентичност от фактическа страна между тези деяния, запитващата юрисдикция припомня, че с влязлата в сила австрийска присъда HS е оправдан по обвинението, че в периода от началото на 2002 г. до началото на юли 2005 г. с искането и многократното представяне на кредитно досие е подтикнал двамата бивши членове на съвета на директорите на Нуро Alpe Adria Bank да извършат определени престъпления, и по-специално това да отпуснат спорния кредит без достатъчно документация по проекта и без прогноза за капацитета за изплащане на кредита, а GR е оправдана по обвинението, че в периода от 9 август 2003 г. до началото на юли 2005 г. е помогнала за извършването на престъпленията от същите лица, доколкото в качеството на ръководител на Rezidencija Skiper и Skiper Hoteli е поискала отпускането на кредити, включително на спорния кредит, като е водила преговорите за тази цел, представила е кредитното досие и е подписала договорите за кредит, което е довело до претърпените от Нуро Alpe Adria Bank вреди. В това отношение от мотивите на влязлата в сила австрийска присъда следва, че спорният кредит е използван от Skiper Hoteli за придобиването на имотите и дружествените дялове на цени, значително надвишаващи пазарните.
- 23 Запитващата юрисдикция смята, че следва да се направи връзка между тези обстоятелства, възпроизведени в диспозитива и в мотивите на влязлата в сила австрийска присъда, и разследването, проведено от прокуратурата в Клагенфурт по отношение на GR и HS за деяния, различни от тези, предмет на австрийския обвинителен акт, за които те са били оправдани с посочената присъда. Всъщност, като се има предвид, че тези деяния са идентични с посочените в хърватския обвинителен акт, прокуратурата в Клагенфурт съответно е искала да установи дали разглежданите недвижими имоти и дружествени дялове, закупени чрез спорния кредит, са били придобити на твърде висока цена при осъществяването на планирания от Skiper Hoteli проект за строителство.
- 24 Следователно прокуратурата в Клагенфурт е водела разследване във връзка с тези обстоятелства, но го е прекратила по отношение на GR и HS. За тази цел прокуратурата в Клагенфурт само е уведомила последните, че разследването по „делото Skiper“ е прекратено по отношение на тях на основание член 190, точка 2 от австрийския

наказателно-процесуален кодекс, що се отнася до престъплението злоупотреба с доверие по член 153, параграф 1 и параграф 2 от австрийския наказателен кодекс, тъй като това престъпление не е включено в австрийския обвинителен акт поради недостатъчно доказателства, по-специално за намерението да бъдат причинени вреди, или липсата на достатъчно и конкретни доказателства за извършването на попадащи в обхвата на наказателното право деяния. Съответно прокуратурата в Клагенфурт прекратява това разследване въз основа на факти, които не са уточнени в диспозитива на влязлата в сила австрийска присъда.

- 25 На следващо място, що се отнася до наличието на връзка във времето между деянията, посочени в точка 22 от настоящото решение, според запитващата юрисдикция датите, на които съответно е отпуснат спорният кредит и са извършени деянията в Хърватия, отчасти съвпадат, доколкото съгласно диспозитива на влязлата в сила австрийска присъда престъплението, за което GR и HS са оправдани, е извършено в периода от 2002 г. до юли 2005 г., а деянията в хърватския обвинителен акт са извършени в периода 2004—2006 г. Това припокриване във времето се обяснява с факта, че отпускането на спорния кредит неминуемо предхожда деянията, извършени в Хърватия. Всъщност без този кредит закупуването на недвижимите имоти и дружествените дялове от Skipper Hoteli в Хърватия е нямало да бъде възможно.
- 26 На последно място, за връзка в пространството между посочените деяния свидетелства фактът, че във влязлата в сила австрийска присъда се указва, че спорният кредит е бил предназначен за закупуване в Хърватия на недвижими имоти и дружествени дялове за реализиране, отново в Хърватия, на строителния проект на Skipper Hoteli.
- 27 При тези обстоятелства *Županijski sud u Puli-Pola* (Окръжен съд Пула) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Възможно ли е при преценката дали е нарушен принципът *ne bis in idem*, да се съпоставят само фактите, съдържащи се в заключителната част на [хърватския обвинителен акт], с ключовите факти, изложени в заключителната част на [австрийския обвинителен акт] и в диспозитива на [влязлата в сила австрийска присъда],

или пък фактите от заключителната част на [хърватския обвинителен акт] могат да се съпоставят и с фактите, съдържащи се в мотивите [на влязлата в сила австрийска присъда], както и с фактите, за които е водено производството по разследване от прокуратурата в Клагенфурт срещу няколко лица, по-специално срещу GR и HS, и които впоследствие не са включени [в австрийския обвинителен акт] (и не са били посочени в конкретната заключителна част)?“.

По преюдициалния въпрос

По допустимостта

- 28 Австрийското правителство повдига възражение за недопустимост на преюдициалното запитване, тъй като поставеният въпрос е ирелевантен за изхода на спора в главното производство и има хипотетичен характер.

- 29 Това правителство поддържа, че наказателното производство в Австрия и висящото пред запитващата юрисдикция наказателно производство не са за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ, при това независимо дали следва да се съпоставят само заключителната част на австрийския обвинителен акт или диспозитива на влязлата в сила австрийска присъда, или да се извърши по-пълна проверка, като се вземат предвид и мотивите на тази присъда и евентуално съдържанието на разследването, довело до постановяване на присъдата.
- 30 Всъщност от съпоставката между заключителната част на австрийския обвинителен акт, от една страна, и заключителната част на хърватския обвинителен акт, от друга, било видно, че всяко от наказателните производства, провеждани в Австрия и Хърватия, има различен предмет и се отнася до различни пострадали. Тази констатация се потвърждавала и от съпоставката на хърватския обвинителен акт с мотивите на влязлата в сила австрийска присъда и разследванията на прокуратурата в Клагенфурт по други наказателни производства.
- 31 По-конкретно, австрийското правителство смята, че с воденото в Австрия наказателно производство се цели GR и HS да понесат наказателна отговорност за имуществените вреди, причинени на Нуро Alpe Adria Bank вследствие на неоснователно отпуснати кредити, а с воденото в Хърватия наказателно производство се цели GR и HS да понесат наказателна отговорност за имуществените вреди, които били причинени на Skiper Hoteli вследствие на закупуването на недвижими имоти и дялове в дружества, притежаващи недвижими имоти, на цени, за които се твърди, че са прекомерно високи. Освен това воденото в Австрия наказателно производство не можело да се отнася до евентуалните действия на GR спрямо Skiper Hoteli поради липсата на компетентност на австрийските органи в това отношение, тъй като GR е хърватска гражданка и е установена в Хърватия, а Skiper Hoteli пък е регистрирано в Хърватия дружество.
- 32 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда в рамките на установеното в член 267 ДФЕС сътрудничество между него и националните юрисдикции само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да понесе отговорността за последващото му съдебно решаване, може да преценява — предвид особеностите на делото — както необходимостта от решение по реда на преюдициалното производство, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 4 юни 2020 г., Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, т. 21 и цитираната съдебна практика).
- 33 От това следва, че въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да отхвърли отправено от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 4 юни 2020 г., Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, т. 22 и цитираната съдебна практика).

- 34 Освен това в рамките на разпределението на правомощията между юрисдикциите на Европейския съюз и националните юрисдикции Съдът трябва да вземе предвид фактическия и правен контекст, в който се вписват преюдициалните въпроси, очертан в акта за преюдициално запитване. Следователно, каквито и да са критиките, отправени от австрийското правителство срещу фактическите преценки на запитващата юрисдикция, преюдициалният въпрос трябва да бъде разгледан въз основа на тези преценки (вж. по аналогия решение от 7 април 2022 г., Saixabank, C-385/20, EU:C:2022:278, т. 38 и цитираната съдебна практика).
- 35 В случая запитващата юрисдикция изхожда от фактическата постановка, че що се отнася до GR и HS, не е изключено да съществува неразривна материална, пространствена и времева връзка между деянията, посочени в заключителната част на хърватския обвинителен акт, деянията, посочени в заключителната част на австрийския обвинителен акт, и тези, посочени в диспозитива и в мотивите на влязлата в сила австрийска присъда, както и тези, за които прокуратурата в Клагенфурт провежда разследване по-специално по отношение на GR и HS и които впоследствие не са включени в австрийския обвинителен акт.
- 36 Освен това запитващата юрисдикция смята, че въпросът дали да се вземат предвид или не деянията, посочени в мотивите на влязлата в сила австрийска присъда, както и деянията, за които прокуратурата в Клагенфурт провежда разследване по отношение на GR и HS и които впоследствие не са били включени в австрийския обвинителен акт, е определящ при проверката дали е налице „неразривна материална, пространствена и времева връзка“ за целите на прилагането на член 54 от КПСШ. Следователно се оказва, че преюдициалното запитване не е хипотетично.
- 37 От изложеното по-горе следва, че преюдициалното запитване е допустимо.

По същество

- 38 Като начало следва да се припомни, че принципът *ne bis in idem* е основен принцип на правото на Съюза, който понастоящем е закрепен в член 50 от Хартата (решение от 28 октомври 2022 г., Generalstaatsanwaltschaft München (Екстрадиция и *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, т. 64 и цитираната съдебна практика).
- 39 Освен това този принцип, който е закрепен и в член 54 от КПСШ, произтича от общите конституционни традиции на държавите членки. Ето защо последният член трябва да се тълкува в светлината на член 50 от Хартата, чието основно съдържание той гарантира (решение от 28 октомври 2022 г., Generalstaatsanwaltschaft München (Екстрадиция и *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, т. 65).
- 40 Поради това следва да се приеме, че с въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 54 от КПСШ във връзка с член 50 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че когато се преценява дали е спазен принципът *ne bis in idem*, следва да се вземат предвид само деянията, посочени в заключителната част на обвинителния акт, съставен от компетентните органи на друга държава членка, и в диспозитива на влязлата в сила присъда, постановена в тази държава, или следва да се вземат предвид и всички деяния, посочени в мотивите на тази присъда, включително тези, които са били предмет на досъдебното производство, но не са били включени в обвинителния акт.

41 Предвид съмненията, изразени от запитващата юрисдикция и изложени в точки 20—26 от настоящото решение, най-напред следва да се пристъпи към тълкуване на условията по член 54 от КПСШ, а след това на запитващата юрисдикция да бъдат дадени насоки за преценката им в рамките на спора по главното производство.

По член 54 от КПСШ

42 Запитващата юрисдикция сочи като основание за преюдициалното запитване това, че съгласно хърватската съдебна практика, за да преценят дали е приложим принципът *ne bis in idem*, хърватските съдилища могат да вземат предвид само деянията, посочени в заключителната част на процесуалните актове, каквито са актовете за привличане на обвиняем, актовете за прекратяване на производството, обвинителните актове и присъдите. Според тази юрисдикция обаче съществува възможност деянията, посочени в мотивите на процесуалните актове, издадени в друга държава членка, в случая Република Австрия, включително деянията, които са били предмет на досъдебното производство, но не са били включени в обвинителния акт, да могат да я накарат да заключи в главното производство, че са налице „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ.

43 Съгласно постоянната практика на Съда при тълкуването на разпоредба на правото на Съюза трябва да се вземат предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ, както и целите, преследвани от правната уредба, от която тя е част (решение от 28 октомври 2022 г., *Generalstaatsanwaltschaft München* (Екстрадиция и *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, т. 67).

44 Както следва от текста на член 54 от КПСШ, никой не може да бъде преследван в една държава членка за същите деяния като тези, за които е съден в друга държава членка и наказателното производство срещу него окончателно е приключило, при условие че, когато лицето е осъдено, санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение, или не може да се изпълни по силата на законите на последната държава.

45 Съответно прилагането на принципа *ne bis in idem* е подчинено на две условия, а именно, от една страна, да има предходно окончателно решение (условието „bis“) и от друга страна, едни и същи деяния да са били предмет на предходно решение и на последващи производства или решения (условието „idem“) (решение от 22 март 2022 г., *bpost*, C-117/20, EU:C:2022:202, т. 28).

46 В това отношение следва да се отбележи най-напред, че текстът на член 54 от КПСШ не установява условие във връзка с данните, които трябва да се вземат предвид при разглеждането на въпроса дали висящото пред юрисдикция на държава членка производство се отнася до същите деяния като тези по предходно производство, приключило с окончателен акт в друга държава членка.

47 Съответно от текста на тази разпоредба не може да се направи извод, че при преценката на условието „idem“ следва да се вземат предвид само деянията, посочени в заключителната част на националните процесуални актове, и че за целите на тази преценка е изключено да се вземат предвид деянията, посочени в мотивите на процесуалните актове, издадени в друга държава членка.

48 На следващо място, тази констатация се потвърждава от контекста, в който се вписва тази разпоредба.

- 49 Всъщност, първо, съгласно член 50 от Хартата, в светлината на който трябва да се тълкува член 54 от КПСШ, никой не може да бъде подложен на наказателно преследване или наказван за престъпление, за което вече е бил оправдан или осъден на територията на Съюза с окончателно съдебно решение в съответствие със закона. Следователно член 50 от Хартата също не съдържа конкретни указания относно данните, които следва да бъдат взети предвид при проверката на условието „idem“, поради което не може поначало да бъде изключено вземането предвид при такава проверка на деянията, посочени в мотивите на процесуалните актове, издадени в друга държава членка.
- 50 Второ, съгласно член 57, параграф 1 от КПСШ, когато едно лице е обвинено за престъпление в една държава членка и компетентните органи на тази държава имат основание да считат, че обвинението се отнася за същите деяния като тези, за които има окончателна присъда в друга държава членка, ако сметат за необходимо, тези органи изискват съответните сведения от компетентните органи на държавата членка, на чиято територия е произнесена присъдата. Параграф 2 от тази разпоредба предвижда, че изискваната информация се предава своевременно и се взема под внимание в хода на делото.
- 51 В това отношение член 57 от КПСШ установява рамка за сътрудничество, даваща възможност на компетентните органи на втората държава членка да искат относимите правни сведения от органите на първата държава членка, за да определят например точното естество на акт, постановен на територията на първата държава членка, или пък да установят конкретните деяния, предмет на този акт (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2008 г., Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, т. 37).
- 52 Следва да се констатира, че тази разпоредба изисква тази информация да бъде взета предвид при преценката за евентуално нарушение на принципа *ne bis in idem*. Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 42 от заключението си, национална съдебна практика, която задължава националния съд да взема предвид само информацията, съдържаща се в някои конкретни части от процесуалните актове, в случая в заключителната част на тези актове, като се изключва всяка друга информация, която този съд би могъл да получи от органите на държавата членка, до която е било отправено искане с цел получаване на съответните сведения, не позволява да се гарантира полезното действие на член 57 от КПСШ.
- 53 Ето защо, противно на това, което изглежда е установено в хърватската съдебна практика, при преценката на принципа *ne bis in idem*, закрепен в член 54 от КПСШ, не може да се изисква от национален съд като запитващата юрисдикция да взема предвид само деянията, посочени в заключителната част на процесуалните актове, издадени в друга държава членка.
- 54 На последно място, превесът на предмета и целта на член 54 от КПСШ над процесуалните или чисто формални аспекти, които впрочем се различават в съответните държави членки, и ефективното прилагане на този член могат да бъдат гарантирани само ако той се тълкува в смисъл, че националният съд на втората държава членка трябва да взема предвид и деянията, посочени в мотивите на процесуалните актове, както и всяка релевантна информация за фактите, във връзка с които в първата държава членка е проведено предходно наказателно производство, приключило с влязъл в сила акт (вж. по аналогия решение от 10 март 2005 г., Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156, т. 31).

- 55 Всъщност посочената разпоредба има за цел да не се допуска в пространството на свобода, сигурност и правосъдие лице, за което е постановено окончателно съдебно решение, да бъде — при упражняване на правото си на свободно движение — преследвано за едно и също деяние на територията на няколко държави членки, за да се гарантира правната сигурност посредством зачитане на влезлите в сила решения на публичните власти при липсата на хармонизация или сближаване на наказателните законодателства на държавите членки (решение от 29 юни 2016 г., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 44).
- 56 При все това член 54 от КПСШ по необходимост предполага, че между държавите членки съществува взаимно доверие в съответните им системи на наказателно правосъдие и че всяка от тях приема прилагането на действащото в другите държави членки наказателно право дори когато прилагането на собственото ѝ национално право би довело до различен резултат. Това взаимно доверие налага съответните компетентни органи на втората държава членка да се съгласят да вземат предвид относимите правни сведения, които биха могли да получат от първата държава членка (вж. по аналогия решение от 28 октомври 2022 г., Generalstaatsanwaltschaft München (Екстрадиция и ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, т. 93).
- 57 Посоченото взаимно доверие обаче би могло да просъществува само ако втората държава членка е в състояние да се увери въз основа на представените от първата държава членка доказателства, от една страна, че съответното решение на компетентните органи на първата държава действително е окончателно решение, и от друга, че деянията, предмет на това решение, може да бъдат квалифицирани като „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ (вж. по аналогия решение от 29 юни 2016 г., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 52).
- 58 Следователно трябва да се приеме, че когато преценява дали е спазен принципът ne bis in idem, закрепен в член 54 от КПСШ, национален съд на втората държава членка като запитващата юрисдикция е длъжен да вземе предвид не само деянията, посочени в заключителната част на процесуалните актове, изпратени от първата държава членка, но и деянията, посочени в мотивите на тези актове, както и всички релевантни сведения за фактите, във връзка с които в първата държава членка е проведено предходно наказателно производство, приключило с влязъл в сила акт.

По условието „bis“ и условието „idem“

- 59 За да бъде Съдът възможно най-полезен с отговора си на запитващата юрисдикция, следва също да се прецени, въз основа на преписката, с която разполага Съдът, и без да се засягат проверките, които запитващата юрисдикция следва да извърши, дали при прилагането на принципа ne bis in idem в случая, както следва от припомнената в точка 45 от настоящото решение съдебна практика, от една страна, има предходно окончателно решение (условието „bis“), и от друга страна, дали същите деяния са предмет на предходното решение и на последващи производства или решения (условието „idem“).
- 60 Що се отнася до условието „bis“, за да може да се приеме, че за деянията, в които е обвинено, дадено лице е „[с]ъдено в една договаряща страна [и наказателното производство срещу него окончателно е приключило]“ по смисъла на член 54 от КПСШ, е важно, на първо място, възможностите за наказателно преследване да са окончателно изчерпани (решение от 29 юни 2016 г., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 34 и цитираната съдебна практика).

- 61 Преценката дали това условие е изпълнено, трябва да се извърши въз основа на правото на държавата членка, в която е постановен съответният наказателен акт. Действително акт, с чието постановяване съгласно правото на държавата членка, в която е образувано наказателно производство срещу дадено лице, не се изчерпват окончателно възможностите за наказателно преследване на национално равнище, по принцип не би могъл да създаде процесуална пречка за евентуалното образуване или продължаване на наказателно производство срещу същото лице и за същото деяние в друга държава членка (решение от 29 юни 2016 г., *Kossowski*, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 35 и цитираната съдебна практика).
- 62 В случая, що се отнася до влязлата в сила австрийска присъда, според запитващата юрисдикция съгласно австрийското право такъв акт се ползва със сила на пресъдено нещо и е пречка за провеждането на ново производство за същите деяния, като австрийското правителство не отрича това нито в писменото си становище, нито в съдебното заседание пред Съда. От това следва, че поради тази присъда възможностите за наказателно преследване на GR и HS в тази държава членка са окончателно изчерпани, тъй като последните са оправдани по обвиненията, че са подбудили или подпомогнали извършването на престъпленията, в които са обвинени бившите членове на съвета на директорите на Нуро Alpe Adria Bank.
- 63 Задача на запитващата юрисдикция обаче е да провери — като при необходимост използва предвидения в член 57 от КПСШ механизъм за сътрудничество — дали влязлата в сила австрийска присъда действително има такива последици.
- 64 Що се отнася до акта, с който прокуратурата в Клагенфурт прекратява частично, на основание член 190, точка 2 от австрийския наказателно-процесуален кодекс и поради липса на доказателства, разследването, провеждано по-специално срещу GR и HS по обвинение за злоупотреба с доверие, следва да се констатира, от една страна, че в акта за преюдициално запитване не се уточнява правното естество на този акт.
- 65 От друга страна, следва да се припомни, че член 54 от КПСШ, който има за цел да гарантира, че никой няма да бъде преследван за едни и същи деяния в няколко държави членки, поради това че е упражнил правото си на свободно движение, може действително да допринесе за пълното постигане на тази цел само ако се прилага и за актове, с които окончателно се прекратява наказателното преследване в дадена държава членка, макар и да са приети без намесата на съд и да нямат формата на съдебен акт (решение от 11 февруари 2003 г., *Gözütok и Brügge*, C-187/01 и C-385/01, EU:C:2003:87, т. 38).
- 66 В това отношение запитващата юрисдикция следва да провери дали с такъв акт на прокуратурата в Клагенфурт, приет на основание член 190, точка 2 от австрийския наказателно-процесуален кодекс, окончателно се изчерпват възможностите за наказателно преследване в Австрия, като при необходимост използва предвидения в член 57 от КПСШ механизъм за сътрудничество.
- 67 За да се определи дали акт на прокуратурата за частично прекратяване на разследването поради липса на доказателства като разглеждания в главното производство представлява окончателно решение спрямо определено лице по смисъла на член 54 от КПСШ, следва, на второ място, да се установи дали този акт е постановен след преценка по съществуването на случая (вж. по аналогия решение от 29 юни 2016 г., *Kossowski*, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 42 и цитираната съдебна практика).

- 68 В това отношение Съдът е постановил, че акт на съдебните органи на държава членка, с който дадено лице окончателно е оправдано поради липса на доказателства, трябва да се разглежда като приет въз основа на такава преценка (решение от 5 юни 2014 г., М, С-398/12, EU:C:2014:1057, т. 29 и цитираната съдебна практика).
- 69 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че в Австрия срещу GR и HS е проведено разследване за деяния, различни от тези, за които в крайна сметка е повдигнато обвинение в австрийския обвинителен акт. По този въпрос, както следва от точка 24 от настоящото решение, прокуратурата в Клагенфурт само е уведомила GR и HS, че разследването по „делото Skiper“ е прекратено по отношение на тях на основание член 190, точка 2 от австрийския наказателно-процесуален кодекс, що се отнася до престъплението злоупотреба с доверие по член 153, параграф 1 и параграф 2 от австрийския наказателен кодекс, като при това положение това престъпление не е посочено в австрийския обвинителен акт поради недостатъчно доказателства, по-специално за намерението да бъдат причинени вреди, или липсата на достатъчно и конкретни доказателства за извършването на попадащи в обхвата на наказателното право деяния. Съответно прокуратурата в Клагенфурт прекратява това разследване въз основа на факти, които не са уточнени в диспозитива на влязлата в сила австрийска присъда.
- 70 В това отношение, за да може актът на прокуратурата, с който разследването частично се прекратява поради липса на доказателства и който е постановен след разследване, при което са събрани и проверени различни доказателства, да се разглежда като приет въз основа на преценка по същество, с него трябва окончателно да се постановява, че тези доказателства не са достатъчни, и да се изключва всякаква възможност за повторно образуване на производството въз основа на същата съвкупност от улики (вж. в този смисъл решение от 5 юни 2014 г., М, С-398/12, EU:C:2014:1057, т. 30). В случая, като се има предвид, че Съдът не разполага с информация в това отношение, запитващата юрисдикция следва да провери дали това е така в главното производство.
- 71 Що се отнася до условието „idem“, което трябва да бъде разгледано в светлината на съдебната практика, припомнена в точки 38 и 39 от настоящото решение, от самия текст на член 50 от Хартата следва, че е забранено едно лице да бъде преследвано или наказвано повече от един път за едно и също престъпление (решение от 23 март 2023 г., Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Изключение от принципа *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 72 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда релевантният критерий, за да се прецени дали е налице едно и също престъпление по смисъла на член 50 от Хартата, е идентичността на фактите, а именно наличието на съвкупност от неразделно свързани помежду си конкретни обстоятелства, довели до окончателното оправдаване или осъждане на съответното лице. Така този член забранява налагането за същото деяние на няколко санкции с наказателноправен характер в резултат на различни производства, водени с тези цели (решение от 23 март 2023 г., Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Изключение от принципа *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, т. 35 и цитираната съдебна практика).
- 73 Освен това от практиката на Съда следва също така, че правната квалификация на фактите по националното право и защитеният правен интерес са без значение за констатирането на наличието на едно и също престъпление, тъй като обхватът на закрилата, предоставена с

член 50 от Хартата, не може да се различава в отделните държави членки (решение от 23 март 2023 г., *Generalstaatsanwaltschaft Bamberg* (Изключение от принципа *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, т. 36 и цитираната съдебна практика).

- 74 В това отношение следва да се уточни, че условието „*idem*“ изисква фактите да са идентични. Следователно принципът *ne bis in idem* не намира приложение, когато съответните факти не са идентични, а само сходни (решение от 23 март 2023 г., *Generalstaatsanwaltschaft Bamberg* (Изключение от принципа *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, т. 37 и цитираната съдебна практика).
- 75 Всъщност идентичността на фактите се разбира като съвкупност от конкретни фактически обстоятелства, произтичащи от събития, които по същество са едни и същи, тъй като се отнасят до един и същи извършител и са неразделно свързани помежду си във времето и в пространството (решение от 23 март 2023 г., *Generalstaatsanwaltschaft Bamberg* (Изключение от принципа *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, т. 38 и цитираната съдебна практика).
- 76 Напротив, ако фактите, съставляващи признаците от обективна страна, не представляват такава съвкупност, Съдът приема, че обстоятелството, че сезираният с второто наказателно производство съд установява, че предполагаемият извършител на тези деяния е действал със същия престъпен умисъл, само по себе си не е достатъчно, за да е сигурно, че е налице съвкупност от конкретни, неразделно свързани помежду си обстоятелства, обхваната от понятието за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ (решение от 18 юли 2007 г., *Kraaijenbrink*, C-367/05, EU:C:2007:444, т. 29).
- 77 В случая, от една страна, от акта за преюдициално запитване е видно, че хърватският обвинителен акт се отнася до престъпления, за които се твърди, че са извършени от GR и HS между 2004 г. и 2006 г. От друга страна, запитващата юрисдикция подчертава, че наказателното разследване срещу GR и HS в Австрия, което е прекратено от прокуратурата в Клагенфурт, се отнася до факти, които са настъпили в периода от 2002 г. до юли 2005 г. и са идентични с посочените в хърватския обвинителен акт. Съответно тази юрисдикция отбелязва, че разследването се отнася отчасти до деянията, предмет на хърватския обвинителен акт, което се обяснява с факта, че отпускането на спорния кредит в Австрия предхожда деянията, извършени в Хърватия. Всъщност, ако този кредит не беше получен, придобиването в Хърватия на разглежданите в главното производство недвижими имоти и дружествени дялове е нямало да бъде възможно.
- 78 Поставеният въпрос обаче се основава на принципната постановка, че деянията, посочени в хърватския обвинителен акт, са същите като тези, за които е постановена влязлата в сила австрийска присъда, доколкото следва да се вземат предвид и мотивите на издадените в Австрия процесуални актове.
- 79 Във връзка с това запитващата юрисдикция, която единствена е компетентна в това отношение, следва да определи дали деянията, предмет на хърватския обвинителен акт, са същите като тези, за които е постановена влязла в сила присъда в Австрия. Съдът обаче може да предостави на посочената юрисдикция насоки за тълкуването на правото на Съюза в рамките на преценката на идентичността на тези деяния (вж. по аналогия решение от 23 март 2023 г., *Generalstaatsanwaltschaft Bamberg* (Изключение от принципа *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, т. 39 и цитираната съдебна практика).

- 80 В това отношение, от една страна, от точка 58 от настоящото решение следва, че при преценката на условието „idem“ запитващата юрисдикция е длъжна да вземе предвид не само деянията, посочени в заключителната част на изпратените от първата държава членка процесуални актове, но и деянията, посочени в мотивите на тези актове, както и всички релевантни сведения за фактите, във връзка с които в първата държава членка е проведено предходно наказателно производство, приключило с влязъл в сила акт.
- 81 От друга страна, принципът *ne bis in idem* не може да обхване евентуални престъпления, които, макар и да са извършени през същия период като тези, за които в друга държава членка е постановен влязъл в сила акт, се отнасят до факти, различни от тези, които са били предмет на посочения акт (вж. по аналогия решение от 28 октомври 2022 г., *Generalstaatsanwaltschaft München* (Екстрадиция и *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, т. 135 и цитираната съдебна практика).
- 82 В това отношение запитващата юрисдикция следва да провери, въз основа на преценка на всички релевантни обстоятелства, дали влязлата в сила австрийска присъда и евентуалният влязъл в сила акт на прокуратурата в Клагенфурт за прекратяване на разследването по „делото Skiper“ са се отнасяли, от една страна, до деяния, вследствие на които са настъпили имуществени вреди, които GR и HS причинили на Skiper Hoteli в резултат от придобиването на поземлени имоти на завишени цени, и от друга страна, до същия период на нарушението като този, за който се отнася хърватският обвинителен акт.
- 83 Ако при тази преценка се установи, че това не е така, тази юрисдикция би трябвало да заключи, че производството, с което е сезирана, не се отнася до същите деяния като тези, във връзка с които са постановени влязлата в сила австрийска присъда и евентуалният влязъл в сила акт на прокуратурата в Клагенфурт, поради което принципът *ne bis in idem* по смисъла на член 54 от КПСШ във връзка с член 50 от Хартата допуска ново наказателно преследване.
- 84 За сметка на това, ако запитващата юрисдикция приеме, че с влязлата в сила австрийска присъда и евентуалния влязъл в сила акт на прокуратурата в Клагенфурт са приети за установени деяния и GR и HS са наказани или оправдани за деяния, идентични на тези, за които е проведено хърватското наказателно производство, тази юрисдикция трябва да заключи, че производството, с което е сезирана, се отнася до същите деяния като тези, които са в основата на посочените влязла в сила присъда и евентуален влязъл в сила акт. Такова кумулиране на производства и евентуално на наказания би било в противоречие с принципа *ne bis in idem* по смисъла на член 54 от КПСШ във връзка с член 50 от Хартата.
- 85 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 54 от КПСШ във връзка с член 50 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че когато се преценява дали е спазен принципът *ne bis in idem*, следва да се вземат предвид не само деянията, посочени в заключителната част на обвинителния акт, съставен от компетентните органи на друга държава членка, и в диспозитива на влязлата в сила присъда, постановена в тази държава, но и деянията, посочени в мотивите на тази присъда, и тези, които са били предмет на досъдебното производство, но не са били включени в обвинителния акт, както и всички релевантни сведения за фактите, във връзка с които в тази друга държава членка е проведено предходно наказателно производство, приключило с влязъл в сила акт.

По съдебните разноски

- 86 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 54 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници, подписана в Шенген на 19 юни 1990 г. и влязла в сила на 26 март 1995 г., във връзка с член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкува в смисъл, че

когато се преценява дали е спазен принципът *ne bis in idem*, следва да се вземат предвид не само деянията, посочени в заключителната част на обвинителния акт, съставен от компетентните органи на друга държава членка, и в диспозитива на влязлата в сила присъда, постановена в тази държава, но и деянията, посочени в мотивите на тази присъда, и тези, които са били предмет на досъдебното производство, но не са били включени в обвинителния акт, както и всички релевантни сведения за фактите, във връзка с които в тази друга държава членка е проведено предходно наказателно производство, приключило с влязъл в сила акт.

Подписи